

Milyen a bánásmód?

Ügyészi vizsgálat a bv. intézetekben

A Legfőbb Ügyészség tavalyi második félévi munkaterve előírta a fogvatartottakkal való bánásmód törvényességének vizsgálatát. A vizsgálat azt firtatta, vajon az elítéltekkel és kényszergyógykezeltekkel való bánásmód 1994-ben megfelel-e a nemzetközi egyezmények kívánalmainak és a hatályos jogszabályok előírásainak. A vizsgálat kiterjedt valamennyi büntetés-végrehajtási intézetre.

A vizsgálat fontosságát és időszerűségét – az említettekén kívül – az adta, hogy 1994. március 1-jén lépett hatályba Magyarországon a Strasbourgban 1993. február 9-én aláírt „A kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről” szóló európai egyezmény (továbbiakban konvenció), amelyet a köztársasági elnök 271/1993. számú határozatával megerősített.

A konvencióba ütköző cselekmények megelőzésére felállított európai ellenőrző bizottság időszakonként vagy a körülmények miatt szükség szerint megvizsgálja a részes államokban a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot. A Magyar Köztársaság, mint részes állam, a konvenció végrehajtásáról időszakos jelentésekben köteles beszámolni a nemzetközi fórumoknak.

Az 1979. évi 11. számú törvényerejű rendeletet (továbbiakban: Bv. tvr.) módosító 1993. évi XXXII. törvény, amely a büntetés-végrehajtás szabályozásában figyelembe vette az Európa Tanács miniszteri bizottságának az Európai börtönzabá-

lyokra vonatkozó ajánlásait, a fogvatartottakkal való bánásmód alapvető követelményeinek megfogalmazásánál is szem előtt tartotta a kínzás elleni konvenció előírásait. E bánásmód akkor tekinthető törvényesnek, ha megfelel mind a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek, mind a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott kívánalmaknak. A főügyészségek a 11/1993. Legf. Ü. számú utasítással módosított 1/1990. Legf. Ü. számú utasítás vonatkozó előírásainak megfelelően folyamatosan vizsgálják a fogva tartás rendjét, ezen belül különösen a fogvatartottakkal való bánásmód törvényességét. E törvényességi vizsgálatoktól függetlenül 1994. november 2-ától az Európa Tanács ellenőrző bizottsága is vizsgálta hazánkban a kínzás elleni konvenció végrehajtását.

A büntetés és az intézkedés csak a bíróság jogerős határozata alapján, jogszabályban meghatározott módon hajtható végre (Bv. tvr. 1. § /1/ bekezdés), amely az alapvető emberi jogokba történő beavatkozást jelenti. Ezért garanciális jelentősége van a Bv. tvr. 2. § /1/ bekezdésében rögzített

TAPASZTALATCSERE

alapelvnek, mely szerint az elítélttel szemben csak az ítéletben és a törvényben meghatározott joghátrányok alkalmazhatók. Általános nemzetközi megítélés szerint egy ország jogállamiságának meghatározó kritériuma; miként bánik a bűncselekményt elkövetőkkel, illetve az azok elkövetésével gyanúsított fogvatartottakkal. Ahol az egyes emberek alapjogai korlátozás alá esnek, a legmesszebbmenőig védelmet kell nyújtani a visszaélések ellen. A személyi szabadság korlátozása folytán a fogvatartott számára biztosítani kell az állam védelmét a törvénysértő bánásmóddal szemben.

Az elítélt emberi méltóságát tiszteletben kell tartani, nem lehet őt kínzásnak alávetni, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmódban részesíteni, rajta orvosi kísérletet vagy beleegyezése nélkül tudományos vizsgálatot vagy kísérletet végezni (Bv. tvr. 21. §/1/ bekezdés). A fogvatartottak emberi méltóságának, önérzetének tiszteletben tartása a szükséges tárgyi feltételeken kívül a személyi állomány megfelelő kiválasztásával, képzésével, valamint a fogva tartásért felelős vezetők határozott fellépésével érhető el. A vizsgálati tapasztalatok azt mutatják, hogy a fogvatartottak emberi méltóságát a bv. intézetekben általában tiszteletben tartják, ezzel kapcsolatos panaszt csak elvétve tárt fel a vizsgálat. Olyan esetről nem tudunk, amikor a fogvatartotton a törvényi rendelkezés megsértésével orvosi kísérletet vagy beleegyezése nélkül tudományos vizsgálatot vagy kísérletet végeztek volna. Előfordult azonban bánásmóddal kapcsolatos *orvosi mulasztás*. Az egyik speciális feladatokat ellátó országos bv. intézetben például a fogvatartottak azt sérelmezték, hogy szándékos öncsonkítási sérüléseik ellátásakor a

sebek összevarrásánál nem kaptak fájdalomcsillapítót és egyéb érzéstelenítést sem, holott kifejezetten kérték. A fogvatartottak állítása szerint az őket ellátó orvos az érzéstelenítést arra hivatkozással tagadta meg, hogy ha az öncsonkítási cselekmény elkövetésekor nem éreztek fájdalmat, akkor ne fájjon nekik a seb összevarrása sem. Az Ügyészségi Nyomozó Hivatal azonban hivatali visszaélés büntette, valamint foglalkozás körében elkövetett szándékos vesélyeztetés büntette miatt folytatott nyomozást – figyelemmel az igazságügyi orvosszakértői intézet szakértői véleményére is – bűncselekmény hiányában megszüntette.

Az érzéstelenítés szándékos elmulasztása, kétségkívül, *orvosetikai vétségnek* minősül, ezért az Ügyészségi Nyomozó Hivatal a nyomozást megszüntető határozat egy példányát megküldte az Igazságügyi Minisztérium Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság egészségügyi főosztálya vezetőjének, hogy folytassa le a fegyelmi eljárást. Ezt követően az eljárás alá vont orvos munkaviszonyát megszüntették.

Megállapításaink szerint a bv. intézetek személyzetének eljárása *általában megfelelő* a határozott és emberséges fellépés követelményének. Olyan esetet a vizsgálatok nem tártak fel, amikor a rendet és a fegyelmet kegyetlen vagy megalázó bánásmóddal érték volna el. Több főügyészség is megállapította, hogy a személyzet munkájában e tekintetben az elmúlt időben pozitív változás tapasztalható.

Egy másik országos bv. intézetben több fogvatartott panaszolta a katonás fegyelmet, a jelentéstételi kötelezettséget, az alakírást. Az alakias magatartás – amely messze elmarad a honvédségnél megköve-

teltektől – nem számúzhető a bv. intézetekből, annak mértéke azonban a büntetés-végrehajtási fokozat és az általános fegyelmi helyzet függvényében változhat. Az ügyészi vizsgálat szerint a fogvatartottak panaszában foglaltak nem sértik a bánásmódra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.

Kényszer

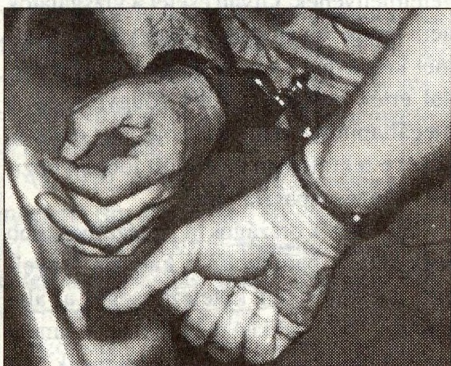
A büntetés-végrehajtási testület tagja hivatásának jogszerű teljesítésekor intézkedéseinek a megengedett kényszerítő eszközök alkalmazásával is jogosult érvényt szerezni (Bv. tvr. 20. § /3/ bekezdés). A kényszerítő eszközök felsorolását a Büntetés-végrehajtási szabályzatról szóló, többször módosított 8/1979. (VI.30.)IM. számú rendelet tartalmazza. Leggyakrabban testi kényszer, könnygázoszó palack, valamint bilincs alkalmazására került sor.

A Bv. szabályzat 17. § /1/ bekezdése értelmében kényszerítő eszköz az elítélttel szemben, illetőleg az elítélt őrzését vagy biztonságát fenyegető veszély elhárítása érdekében csak előzetes figyelmeztetés után alkalmazható. A figyelmeztetés alkalmazásától csak akkor lehet eltekinteni, ha azt a körülmények nem teszik lehetővé.

Olyan esetet a vizsgálatok nem tártak fel, amikor a fenti jogszabályi rendelkezések megsértésével alkalmaztak volna kényszerítő eszközt. Általában csak a fogvatartott támadásának, dühöngő vagy ön- és közveszélyes megatartásának megelőzése, megszüntetése érdekében került sor. Csak addig és olyan mértékben, amíg az intézkedés eredményessége és a veszély elhárítása indokolja. A részletes szabályokat a büntetés-végrehajtási testület biztonsági szabályzatának kiadásáról szóló 102/1989. (IK. 2.) IM-utasítás tartalmazza. A hatályos jogszabályi rendelkezések értelmében az alkalmazás megtörténtét írásban kell rögzíteni és annak jogszerűségét ki kell vizsgálni. A jegyzőkönyvek általában tartalmazták az előírt adatokat, az intézkedések jogszerűsége kivizsgálásának megtörténtét. A vizsgálat azonban eseti hibákat és hiányosságokat is feltárt. Egy megyei bv. intézetben lefolytatott vizsgálat megállapításai szerint az 1994-ben bilincs alkalmazásáról készült jelentések túlnyomó része nem tartalmazza a Biztonsági szabályzat 183. § /3/ bekezdés f.) pontjában előírtakat, a bilincselés módjának, időtartamának feltüntetését. A mulasztást a főügyészség kifogásolta.

Az ország egyik legnagyobb bv. intézetében 1992 szilveszterén gumibotot használtak egy fogvatartottal szemben. A bv. dolgozó ütött, következményeként egy elítélt homlokán és a hátán bőrelszíneződés, vérömleny keletkezett. A kényszerítő eszközök alkalmazásáról készült jegyzőkönyv második oldalát azonban – amely a jogszerűség parancsnoki megállapítását rögzíti – a vizsgálat napjáiig sem töltötték ki.

A biztonsági szabályzat 182. §-a előírja, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazá-

sát követően *orvossal meg kell vizsgáltatni* a fogvatartottat. A vizsgálat eredményét a *jelentés megfelelő rovatában rögzíteni* kell. Ha a kényszerítő eszköz testi sérüléseket okozott, a testületi tag köteles elsősegélyt nyújtani, a sérült ellátásáról gondoskodni. Eseti hiányosságot e rendelkezés végrehajtásának gyakorlatában is feltárt a vizsgálat. Egy másik megyei bv. intézetben 1992. március 8-án került sor testi kényszer alkalmazására. Az eszköz alkalmazása – az ügyészi vizsgálat megállapítása szerint is – jogszerű és indokolt volt. Az orvosi vizsgálatra azonban csak 1993. március 23-án, tehát az esetet követő 17. napon került sor.

A szolgálatot teljesítő bv. őrmestert bilincs indokolatlan használata miatt megrovás fenytéssel sújtották. A dühöngő, ön- és közveszélyes fogvatartottat könnygázszóró palack alkalmazásával térítette észre. Az intézet parancsnoka tettét jogszerűnek minősítette ugyan, az alkalmazás szakszerűtlen módja miatt azonban az eljáró bv. dolgozó ellen fegyelmi eljárást indított.

Hangnem

A büntetés-végrehajtási intézetek személyi állományának hangneme általában megfelelő, a vizsgálatok azonban ettől eltérő eseteket is feltárnak.

Akadtt fogvatartott, aki arról panaszkodott, hogy a felügyelők megengedhetetlen hangnemben beszéltek vele. Az elítélt panaszát a parancsnok kivizsgálta és megállapította, hogy az egyik bv. törzsőrmester időnként valóban megengedhetetlen hangnemet használt, ezért a bv. dolgozót figyelmeztetésben és kioktatásban részesítette.

Egyetlen megyében merült csak fel, hogy a hosszú ideje fogvatartottakkal bánó

személyzet esetenként túlonult sértő hangot használ. A fiatalok fogvatartottakat általában tegeznek, elvéve akad olyan eset, amikor magázzák őket. Gyakori, hogy már korábban is fogva tartott, majd ismét fogdába vagy a bv. intézetbe visszakerültek ugyancsak tegeznek. Előfordult, hogy a külföldi fogvatartottat nem a nevével szólították, hanem úgy, hogy „jöjjön a román”. Az elítélt ezt sérelmezte, ezért a főügyésznek választ kért az intézet parancsnokától, aki az ügyészi jelzésre csupán azt közölte, hogy a fogvatartott panasza megalapozatlan. Azt azonban nem említette, hogy a megállapítást milyen vizsgálatra alapozta.

Érdeklődés, hogy a fogvatartottak – büntető feljelentésnek nem minősülő – panaszai általában nem a bv. intézet személyzetének magatartására vonatkoznak, főként a folyamatban lévő nyomozáskor a kihallgató vagy előállító rendőrök eljárását sérelmezik. Azok a bűncselekmények, amelyek konkrét esetekben a kínzás elleni konvenció megsértését is jelenthetik – az élet elleni bűncselekményeken kívül – a *kényszervallatás* (Btk. 227. §), a *hivatalos eljárásban történt bántalmazás* (Btk. 226. §), a *jogellenes fogva tartás* (Btk. 228. §), az olyan *hivatali visszaélés*, amely a fogvatartottakkal való bánásmóddal összefüggésbe hozható (Btk. 225. §). A Btk. e paragrafusai szabályozott hivatali bűncselekmények miatt 1993-ban 214, 1994. I. félévében 114 személlyel szemben indult büntetőeljárás. Ebből 1993-ban 189, 1994. első félévében pedig 103 esetben került sor vádemelésre Magyarországon.*

E témakörben a nyilvántartás azonban korántsem egységes. Ezért nem lehet minden esetben megnyugtatóan megállapítani, miként oszlanak meg a hivatali bűncselek-

* A Legfőbb Ügyészség számítógép-központjának kimutatása.

mények a büntetés-végrehajtási intézetek és a rendőrségi fogdák őrsemélyzete között.

Azokban a bv. intézetekben, ahol van ilyen kimutatás, a vizsgált időszakban 43 büntetés-végrehajtási dolgozóval szemben indult büntetőeljárás, ebből 17-szer került sor a *nyomozás megtagadására*, 13 esetben *szüntették meg a büntetőeljárást*, 1 esetben történt *vádemelés*, a többi ügy folyamatban van. A számok azt mutatják, hogy az őrsemélyzettel szemben törvénysértő bánásmód miatt indult büntetőeljárások viszonylag nagy száma ér véget nyomozás megtagadásával, illetve megszüntetéssel.

Ez részint a feljelentések megalapozatlanságára, részint – miként több főügyészségi jelentés is rámutatott – arra vezethető vissza, hogy amikor a fogvatartottak az Ügyészségi Nyomozó Hivatalnál vagy a bv. felügyeleti ügyésznél feljelentést tesznek, nem rendelkeznek megfelelő bizonyítékokkal, sok esetben a feljelentő állításán kívül más bizonyíték nincs.

Fegyelmi eljárás

Az egyes büntetés-végrehajtási intézetek gyakorlata az eljárásokat illetően merőben eltérő. Nincs egységes gyakorlat, vajon el kell-e rendelni, illetve le kell-e folytatni a fegyelmi eljárást minden esetben, ha a büntetés-végrehajtás, illetve a rendőrség személyi állományába tartozó dolgozóval szemben azonos cselekmény miatt már büntetőeljárás indult. Nem terjedt el széles körben az a helyes gyakorlat, hogy akkor is fegyelmi eljárást kell indítani, ha a durva bánásmód miatt az illetővel szemben már megkezdődött a büntetőeljárás. Persze akad ilyen is. Az egyik országos bv. intézetből például 1993-ban egy bv. őrmestert

az igazságügy-miniszter fegyelmi büntetéssel elbocsátott. 1994-ben az elítélttel való tiltott kapcsolat miatt egy felügyelői beosztásban lévő bv. törzsőrmestert pedig az elítélttel történt magánmunka végeztetése miatt ezer forintos pénzbírságra büntettek.

A Büntetés-végrehajtási Testület Fegyelmi szabályzatáról szóló 108/1982. IM. számú utasítás 4. §-a értelmében: *„Fegyelemsértést az követ el – amennyiben cselekménye súlyosabb elbírálás alá nem esik –, aki a szolgálati rendet és fegyelmet vétkesen megszegi, a beosztásával járó jogokkal és lehetőségekkel visszaél, szolgálatban vagy szolgálaton kívül a hivatásával, beosztásával, a rendfokozatával összeegyeztethetetlen magatartást tanúsít.”* E rendelkezés nem igazán egyértelmű szövegezése hozzájárult a fegyelmi eljárások körében tapasztalt helytelen gyakorlat kialakulásához. A rendelkezések helyes értelmezéséből csak az következik, hogy a súlyosabb cselekményt (bűncselekményt) is megvalósító fegyelmi vétség esetén a büntetőjogi felelősségre vonás sem maradhat el, nem pedig az, hogy ilyen esetben a büntetőeljárás kizárja vagy feleslegessé teszi a fegyelmi eljárás lefolytatását. Hasonló módon pontatlan fogalmazás az IM-utasítás 37. § (1) bekezdése, amikor kimondja, hogy: *„Fegyelmi eljárást akkor lehet indítani, ha a vezetőnek beosztottjával kapcsolatban feljelentés, bejelentés, panasz vagy saját észlelése alapján (a továbbiakban: feljelentés) olyan cselekmény jut tudomására, amely szabálysértés, fegyelemsértés alapos gyanújára utal...”*. A felsorolt esetekben tehát nem lehet eltekinteni a fegyelemsértés kivizsgálásától, ezért a rendelkezéseknek nem lehetőségként, hanem kötelező formában kellene tartalmazniuk a fegyelmi eljárás megindítását. Ez következik

az IM-utasítás 5. §-ának alábbi szövegéből is: „A fegyelemsértés elkövetőjét felelőségre kell vonni...” Bűncselekmény elkövetését csak jogerős bírósági ítélet állapíthatja meg, arról fegyelmi eljárás keretében nem lehet határozni. A fegyelmi eljárás lefolytatása azonban nem azonos a büntető-eljárás lefolytatásával, a fegyelmi felelősség megállapítása és a büntetőjogi marasztalás közé nem tehető egyenlőséggel. A büntetőjogi felelősségre vonás nem szükségképpen feltétele, előkérdése a fegyelmi felelősség megállapításának.

A fegyelmi eljárásban nem arról kell állást foglalni, hogy az illető elkövette-e valamely bűncselekmény törvényi tényállását és ezért büntetőjogi felelősséggel tartozik-e, hanem arról: tanúsított-e az illető olyan magatartást, amellyel a szolgálati rendet és a fegyelmet vétkesen megszegte, a beosztásával járó jogokkal és kötelezettségekkel visszaélt, s emiatt szolgálati hivatásával összeegyeztethetetlen módon járt el. Ha a fegyelmi eljárás megállapít ilyen magatartást, alkalmazni kell a szükséges fegyelmi szankciót. Az IM-utasítás 57. § (1) bekezdés a.) pontja lehetővé teszi a fegyelmi eljárás felfüggesztését, ha a cselekmény elbírálása olyan előzetes kérdésektől függ, amelyek eldöntése bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik. A vizsgálatok megállapítása szerint számos esetben előfordult a fegyelmi eljárás e rendelkezés szerinti felfüggesztése, és így megtörtént, hogy hónapokig, illetőleg egy évet meghaladóan is késett a fegyelmi felelősség megállapítása, a szükséges fegyelmi szankció alkalmazása.

Az egységes gyakorlat kialakítása érdekében indokolt az IM-utasítás vonatkozó rendelkezéseinek felülvizsgálata.

A vizsgálati tapasztalatok azt mutatják,

hogy a bv. intézetek parancsnokai a személyi állománnyal szemben általában határozottan fellépnek a törvénybe ütköző bánásmód esetén, az ilyen jellegű panaszok megnyugtató kivizsgálása is megtörténik. A fellépés azonban nem tekinthető következetesnek azokban az esetekben, amikor a fegyelmi eljárás lefolytatása az előző pontban részletezettek szerint elmarad. Megállapítható, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottaktól általában megkövetelik a büntetés és intézkedés végrehajtása rendjének megtartását. Ennek ellenére több esetben jogszabályellenesen részesítették kedvezményben a fogvatartottat, kivételeztek vele. Előfordult tiltott összefonódás, kapcsolat is az őrszemélyzet és a fogvatartott között. Így például egy bv. főtörzsrőmester az elítélt csomagjában talált készpénzt a vonatkozó előírások megszegésével átadta az elítéltnak, majd egy óra múlva a fogvatartottól ezer forintot kért kölcsön, amit a későbbiekben 2 deci konyak és 2 üveg sör formájában törlesztett. Egy másik elítélt 1994 októberében az intézet üzeméből lopott munkaruhát ajánlott fel egy bv. törzsrőmesterek, amit a bv. őrfogadott és a lakására vitt. Másutt a bv. őrmester a szolgálati lakásához tartozó kertben az elítélttel térítés ellenében gaztalanítási és egyéb kertészeti munkát végeztetett. Az említettekkel szemben büntető, illetve fegyelmi eljárás indult.

Hátrányos megkülönböztetés

Olyan esetet a vizsgálatok nem tártak fel, amikor a fogvatartottat a Bv. Tvr. 2. § (3) bekezdésébe ütköző módon nemzetiségi és etnikai hovatartozása, vallási vagy politikai meggyőződése, származása, neme,

illetőleg vagyoni helyzete miatt hátrányos megkülönböztetés érte volna. Ezzel kapcsolatos panasz is csak ritkán fordult elő. Így például egy elítélt 1993-ban azért tett panaszt, mert állítása szerint Jehova tanúhoz tartozása miatt őt hátrány érte. A lefolytatott vizsgálat megállapításai szerint a fogvatartott panasza nem volt megalapozott, az intézet ugyanis lehetővé tette a valósággyakorláshoz fűződő jogok érvényesülését.

A kényszergyógykezeltekkel szemben 1993–1994-ben kényszerítő eszköz alkalmazására nem került sor, a fogvatartottak a bánásmód körébe tartozó panaszt vagy feljelentést nem terjesztettek elő. A vizsgált időszakban velük szemben törvénysértő bánásmód miatt egyetlen büntetőeljárás indult. 1993. december 19-én a szolgálatban lévő segédorvos dulakodott a kényszergyógykezelttel az orvosi kezelőhelyiségben, majd a beteget halántékon ütötte, mert az nem volt hajlandó a nyugtató-injekciót elfogadni és belerúgott a gyógyszereszekrény üvegajtájába. A segédorvos az esetet követően a közalkalmazotti jogviszonyát jogellenesen megszüntette. Az intézet feljelentése alapján a bíróság ítéletében hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás vétségében mondta ki az orvos bűnösségét, ezért pénzbüntetésre ítélte.

Összefoglalva megállapítható, hogy a fogvatartottakkal való bánásmód – a vizsgálatok során feltárt eseti hibáktól, hiányosságoktól, valamint a helyenként előforduló helytelen gyakorlattól eltekintve – általában megfelel a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott kívánalmaknak, valamint a hatályos jogszabályokban előírtaknak. A fogvatartottak elhelyezésének körülményeit – mivel nem a bánásmód részét képezik – a vizsgálat és annak meg-

állapításai nem érintették. Az emberi jogok megnövekedett jelentőségére figyelemmel fokozott súlyt kell fektetni a fogvatartottakkal való bánásmód törvényességére, különös tekintettel az emberi jogi nemzetközi dokumentumokban is rögzített elvekre. Minden érintett hatóságnak következetesen fel kell lépnie a törvénysértő bánásmód ellen, külön intézkedésekkel kell elősegíteni annak megelőzését. A jövőben az eddigieknél még fokozottabb hangsúlyt kap a bv. felügyeleti ügyészek ellenőrző tevékenysége.

A törvénysértő bánásmód elleni fellépés csak akkor lehet következetes, ha minden esetben sor kerül a szükséges (büntető és fegyelmi) eljárás lefolytatására és bizonyítottság esetén a megfelelő felelősségre vonásra. Az ellenkező gyakorlat a törvényességet súlyosan veszélyeztető helyzetet eredményezhet. Ezért alapvető garanciális érdekek fűződnek a fegyelmi eljárások egységes gyakorlatának kialakításához. Elősegítése érdekében indokolt a fegyelmi szabályzat vonatkozó rendelkezéseinek felülvizsgálata.

A vizsgálatról készült feljegyzéseket a főügyészségek megküldték az érintett szervek vezetőinek. A megállapított törvénysértések, hiányosságok és mulasztások megszüntetése érdekében a szükséges intézkedéseket megtették. Az összefoglaló jelentést a Legfőbb Ügyészség megküldte az Igazságügyi Minisztériumnak, valamint az IM Bv. Országos Parancsnokságának is, amelynél kezdeményezte az intézetek gyakorlatában feltárt hiányosságok megszüntetését és megelőzését. Az Igazságügyi Minisztériumnál pedig szorgalmazta a büntetés-végrehajtás fegyelmi szabályzatának felülvizsgálatát.

Dr. Lajtár István